

मूल्यांकन

विद्यार्थ्यांची सर्जनशील क्षमता आणि कलात्मक वाढ समजून घेण्यासाठी आणि जोपासण्यासाठी कला शिक्षणातील मूल्यमापन महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते. पारंपारिक विषयांप्रमाणे, कला शिक्षण मूल्यमापन सर्जनशीलता, टीकात्मक विचार, तांत्रिक प्रवीणता आणि अभिव्यक्ती क्षमता यासह विविध प्रकारच्या कौशल्यांचे मूल्यांकन करण्यावर लक्ष केंद्रित करते. हे मूल्यमापन केवळ प्रगती आणि प्रभुत्व मोजण्यासाठीच नव्हे तर अन्वेषण, आत्म-अभिव्यक्ती आणि कलेचे सखोल कौतुक करण्यास प्रोत्साहित करण्यासाठी रचना केलेले आहे.

मूल्यांकन पद्धती

मूल्यमापन प्रक्रिया प्रामुख्याने कौशल्याधारित असल्याने ती मुलाने दिलेल्या 'बरोबर किंवा चुकीच्या उत्तरा'वर अवलंबून नसते. त्यामुळे प्रश्नपत्रिका आणि लेखी उत्तरे घेऊन 'टेस्ट'ची रचना न करणे महत्त्वाचे आहे. यामुळे कला शिक्षणाच्या अभ्यासक्रमात वापरल्या जाणाऱ्या दृष्टिकोनाचा हेतू पूर्णपणे नष्ट

0680CH22

होईल. कार्याचा संग्रह, कामगिरी पुनरावलोकन प्रकल्प आधारित मूल्यमापन आणि चिंतनशील स्व-मूल्यांकन यासारख्या विविध मूल्यांकन पद्धती विद्यार्थ्यांच्या अद्वितीय आणि कलात्मक प्रवासाबद्दल अंतर्दृष्टी देऊ शकतात.

खालील पृष्ठे रचनात्मक आणि एकत्रित अशा दोन्ही मूल्यमापनांसाठी एक रचना सुचवितात. प्रत्येक निकषात गुणांकन मूल्यमापनासाठी ५ गुणांचे स्केल सुचवले जाते. यामुळे शिक्षक, पालक आणि विद्यार्थ्यांना मुलाची प्रगती कशी होत आहे याची स्पष्टता मिळू शकेल. खालील सारणी ५-बिंदू स्केल चिन्हांकित करण्यासाठी संदर्भ म्हणून वापरली जाऊ शकते. प्रत्येक क्रियाकलापासाठी रुब्रिक्स तपशीलवार विकसित केले जाऊ शकतात.

सांख्यिकी मूल्यांकन (रुब्रिक्सवर आधारित गुण किंवा ग्रेड) आणि गुणात्मक मूल्यमापन

(मुलाचे वर्तन, आवड, प्रगती आणि इतर पैलूंवर शिक्षकांची निरीक्षणे ज्यांचा उल्लेख रुब्रिक्समध्ये केला जाऊ शकत नाही).

आकृती मूल्यांकन हे प्रत्येक वर्गातील निरीक्षणांवर आधारित असते, तर समाकलित मूल्यमापनासाठी संपूर्ण एक दिवस लागतो. मूल्यमापनाच्या तयारीत जागा, साहित्य, साधने, साधने आणि इतर आवश्यक उपकरणे गोळा

करणे आणि संघटित करणे समाविष्ट असू शकते. जे विचारले जाते त्यानुसार विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्तपणे जागेवरच काहीतरी तयार करायचे असते.

विद्यार्थ्यांची शिकण्याची पातळी	संख्यात्मक स्केल	ग्रेड
सुरुवात	१	ई
विकसित होत आहे.	२	ड
होतकरू	३	क
निपुण	४	ब
उत्कृष्ट	५	अ

मूल्यांकन निकष राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा, २०२३ मधील अभ्यासक्रम लक्ष्ये (सीजी) आणि क्षमता (सी) वर आधारित आहेत. संदर्भासाठी क्यूआर कोडमध्ये उपलब्ध

आकृती मूल्यांकन

सीजी	सी	सामान्य निकष	दृश्य कलेचा विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी१	सी-१.१	दैनंदिन अनुभवांची अभिव्यक्ती	१. त्यांच्या दैनंदिन निरीक्षणांच्या आधारे कलाकृती तयार करतात.	१,२,३		
			२. रंग आणि भावना यांच्यातील संबंधाची चर्चा करतात	२		
			३. वृत्ती आणि भावनांशी रंगांना जोडतात	२		
	सी-१.२	सहकार्य आणि समूह कार्य	४. पोर्ट्रेट बनवताना सहकाऱ्यांशी सहकार्य करणे.	३		
			५. कलाकृती बनवताना आणि प्रदर्शित करताना एकमेकांना मदत करतात.	सर्व		
सीजी २	सी-२.१	रूढी ओळखणे.	६. निसर्गाचे चित्रण करण्यासाठी वापरली जाणारी रूढीवादी रूपे ओळखणे.	२,३		
			७. लोकांच्या चित्रणातील स्त्री-पुरुष रूढींना मान्यता देतात.	३		
	सी-२.२	कल्पनाशक्ती आणि सर्जनशीलता	८. वस्तू, निसर्ग आणि माणसे यांच्या बारीकसारीक तपशीलांचे बारकाईने निरीक्षण करतात.	१,२,३		
			९. सर्व लिंगाच्या आणि विविध भूमिकांमधील व्यक्तींचे चित्रण केले आहे.	३		
			१०. कागदी हस्तकला आणि सीलसाठी स्वतःचे नमुने आणि डिझाइन तयार करतात.	४,५		

सीजी	सी	सामान्य निकष	दृश्य कलेचा विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी ३	सी-३.१	साहित्य, साधने आणि तंत्रांचा वापर	११. पेन्सिलने प्रकाश आणि सावली तयार करतात.	१,२		
			१२. दैनंदिन वस्तू रेखाटताना दृष्टीकोन लागू करतात.	१		
			१३. कोणत्याही निवडलेल्या माध्यमाने रंगीत रंग आणि छटा तयार करतात.	२		
			१४. कलाकृतीसाठी विविध साहित्य आणि पृष्ठभागांचे प्रयोग.	२		
			१५. स्वतःचे छापे आणि मोहर वापरून प्रिंट तयार करतात.	५		
सीजी ३	सी-३.२	तयारीपासून सादरीकरणपर्यंतची कार्यपद्धती	१६. फिलपबुक, कागद काम बनवताना किंवा नैसर्गिक रंग तयार करताना क्रमवार चरणांचे अनुसरण करतात.	१,२,४		
			१७. छाप बनवताना कल्पनांमध्ये बदल करून प्रयोग करतात.	५		
सीजी ४	सी-४.१ आणि सी-४.२	स्थानिक व प्रादेशिक कलेचे ज्ञान रूपे, आणि कलाकार	१८. बुद्धाच्या चेहऱ्यावरील वैशिष्ट्यांची तुलना वेगवेगळ्या शैली करतात.	३		
			१९. पारंपारिकपणे वापरल्या जाणाऱ्या सामग्री, साधने आणि पृष्ठभागांचे वर्णन करतात.	२		
			२०. कलावंतांची नावे, कलापरंपरा आठवून त्यांच्या कार्याचे वर्णन करतात.	सर्व		
दृश्य कलेमध्ये एकत्रित मध्यावधी रचनात्मक मूल्यमापन						
दृश्य कलेमधील एकत्रित अंतिम रचनात्मक मूल्यमापन						

सीजी	सी	सामान्य निकष	संगीतातील विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी १	सी-१.१	दैनंदिन अनुभवांची अभिव्यक्ती	१. आवाज आणि शरीराच्या तालवाद्याचा वापर करून भावनांचे (उदा. चिंता, भीती, आश्चर्य, आनंद, राग इत्यादींशी संबंधित भावना) वर्णन करतात.	६		
			२. विविध भावना व्यक्त करणारी गाणी ओळखून त्याचे कारण समजावून सांगतात.	६		
			३. खेळपट्टी, गतिशीलता, लय आणि भावना यांच्यातील संबंधांवर चर्चा करतात.	६		
	सी-१.२	सहकार्य आणि समूहकार्य	४. समवयस्कांशी सहकार्य करून साधी पटकथा तयार करते आणि संगीत घटक आणि शिकलेली गाणी वापरून परिस्थिती व्यक्त करण्याचा प्रयत्न करतात.	६		
			५. गाण्यांसह विविध भावनांसाठी थीम वर आधारित गाण्याची प्लेलिस्ट तयार करतात.	६.७		
सीजी २	सी-२.१	रूढीवाद ओळखणे	६. संगीतातील रूढीवादाची उदाहरणे देतात.	१०		
			७. देशाच्या सांस्कृतिक विविधतेचा उत्सव साजरा करण्यासाठी चर्चा आणि गाणी गातात.	१०		
			८. व्यक्तिशः प्रेरणा देणाऱ्या गाण्यांची चर्चा करतात.	११		
	सी-२.२	कल्पनाशक्ती आणि सर्जनशीलता	९. एखाद्या विषयावर आधारित साधी गाणी लिहिण्याचा प्रयत्न करतात.	१०		
१०. कोणत्याही गाण्यातील प्रमुख भावना ओळखून कारणांची चर्चा करतात.			१०			
११. सोपी वाद्ये तयार करण्यासाठी सहकाऱ्यांसह कार्य करते आणि समूह सादरीकरणात एकत्र आणतात.			७			

सीजी	सी	सामान्य निकष	संगीतातील विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी ३	सी- ३.१	साहित्य, साधने आणि तंत्रांचा वापर	१२. लाकूड, धातू, दोरी आणि मातीची भांडी अशा सामग्रीवर आधारित वाद्ये ओळखून शक्य असल्यास तयार करा.	७		
			१३. उपयोगिता (सूर आणि लय) च्या आधारे वर्गात तयार झालेल्या किंवा उपस्थित असलेल्या वाद्यांचे वर्गीकरण करते.	७		
			१४. दिलेले बॅकिंग ट्रॅक वापरण्याचा आणि शिकलेली गाणी गाण्याचा प्रयत्न.	९		
	सी- ३.२	तयारीपासून सादरीकरणपर्यंतची कार्यपद्धती	१५. विविध धार्मिक परंपरेतून शिकलेली गाणी सादर करतात.	९		
			१६. भारतभरातील स्थानिक गाणी किंवा गाणी निवडण्यासाठी सहकाऱ्यांसोबत काम करते.	९		
			१७. निवड समजावून सांगणारी गाणी परिचयासह रसिकांसमोर सादर करतात.	९		
सीजी ४	सी- ४.१ आणि सी- ४.२	स्थानिक व प्रादेशिक कलेचे ज्ञान	१८. उत्तर आणि दक्षिण भारतीय शास्त्रीय संगीतातील फरक ओळखतो.	८		
			१९. कर्नाटकी आणि हिंदुस्थानी परंपरेतील गाणी गाण्याचा प्रयत्न.	८		
			२०. स्थानिक किंवा राष्ट्रीय कलाकारांची नावे आठवतात आणि त्यांच्या कार्याचे वर्णन करतात.	८		
संगीतातील एकत्रित मध्यावधी रचनात्मक मूल्यमापन						
संगीतातील एकत्रित अंतिम रचनात्मक मूल्यमापन						

सीजी	सी	सामान्य निकष	नृत्य आणि चळवळीतील विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी १	सी- १.१	दैनंदिन अनुभवांची अभिव्यक्ती	१. दैनंदिन दिनचर्येत शरीराच्या हालचाली दर्शवितात.	१२		
			२. दैनंदिन क्रिया दर्शविण्यासाठी लय आणि मुद्रा एकत्र करतात.	१२		
			३. त्यांच्या सभोवतालच्या नृत्यप्रकारांची ओळख करून देतात.	१४		
	सी- १.२	सहकार्य आणि समूहकार्य	४. मूव्हमेंट सीकेंस कोरिओग्राफ करण्यासाठी सहकाऱ्यांशी सहकार्य करते.	१२		
			५. हालचाल व लय यांसह विविध भौमितिक आकार तयार करतात.	१३		
सीजी २	सी- २.१	रूढीवाद ओळखणे	६. नृत्यात आव्हान देणाऱ्या लैंगिक रूढींचे वर्णन करते.	१३		
			७. सर्व प्रकारचे नृत्य आणि हालचाल करण्याचा मोकळेपणा दाखवतो.	१३		
			८. नृत्यातील अडथळे दूर करण्यावर आधारित प्रकल्प सादर करतो.	१३		
	सी- २.२	कल्पनाशक्ती आणि सर्जनशीलता	९. साधे संदेश आणि वाक्ये तयार करण्यासाठी हस्तांचा वापर करतात.	१२		
			१०. नृत्याच्या मुद्रांमध्ये विविध भौमितिक आकारांची कल्पना करते.	१३		
				१४		

सीजी	सी	सामान्य निकष	नृत्य आणि चळवळीतील विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी ३	सी- ३.१	साहित्य, साधने आणि तंत्रांचा वापर	१२. पाठीचा कणा वापरून शरीराची मुद्रा दर्शवितात.	१२		
			१३. नवरसांवर आधारित भावनांसाठी चेहऱ्यावरील हावभाव दाखवतात.	१२		
			१४. सामग्री, प्रवेश आणि बाहेर पडण्यासाठी कामगिरीची जागा ओळखतात.	१३		
			१५. नृत्य प्रकारांमधील हालचाली, मुद्रा आणि हावभावांमधील साम्य ओळखतात	१४		
सी- ३.२	तयारीपासून सादरीकरणपर्यंतची कार्यपद्धती	१६. नृत्य सादरीकरणासाठी वाद्ये, हालचाली आणि सामग्री एकत्र आणतात.	१४			
		१७. दिलेल्या विषयासाठी साधी नाट्य पटकथा तयार करतात.	१४			
		१८. संगीताद्वारे मुद्रा, हालचाली आणि चेहऱ्यावरील अभिव्यक्तीचा सराव आणि सादरीकरण करतात	१४			
सीजी ४	सी- ४.१ आणि सी- ४.२	स्थानिक आणि प्रादेशिक कलाप्रकारांचे ज्ञान आणि कलाकार	१९. भारतभरातील काही शास्त्रीय नृत्य प्रकारांची नावे सांगतात.	१२		
			२०. विविध लोकनृत्यातील स्त्री-पुरुष निकषांचे विश्लेषण.	१३		
			२१. विविध भारतीय राज्यांच्या नृत्य प्रकारांची तुलना.	१५		
नृत्यातील एकत्रित मध्यावधी रचनात्मक मूल्यमापन						
नृत्यातील एकत्रित अंतिम रचनात्मक मूल्यमापन						

सीजी	सी	सामान्य निकष	रंगभूमीवरील विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी १	सी- १.१	दैनंदिन अनुभवांची अभिव्यक्ती	१. आपले विचार आणि भावना व्यक्त करण्यासाठी नवे शब्द शोधण्याचा प्रयत्न करतो.	१६, १७		
			२. दैनंदिन जीवनात संघर्ष असणारी परिस्थिती ओळखणे.	१६, १७		
			३. नवरसांना त्यांच्या दैनंदिन अनुभवांशी जोडते.	१६		
	सी- १.२	सहकार्य आणि समूहकार्य	४. सादरीकरण करण्यासाठी सहकाऱ्यांशी सहकार्य करते.	१७, १९		
			५. दोन किंवा अधिक पात्रांसह पपेट शो तयार करतो.	१९, २०		
सीजी २	सी- २.१	रीतिरिवाज ओळखणे	६. कथेतील पात्रांची वैशिष्ट्यपूर्ण वैशिष्ट्ये ओळखणे.	१७		
			७. सर्व लिंगाच्या व्यक्तिरेखांसाठी वेशभूषा आणि मेकअप ची कल्पना करा.	१७		
	सी- २.२	कल्पनाशक्ती आणि सर्जनशीलता	८. परिस्थिती, दृश्ये आणि पात्रांचे बारीक सारीक तपशील कल्पना करतात.	१७		
			९. परिस्थितीची कल्पना आणि प्रतिसाद आणि सोप्या कथा.	१६		
			१०. स्थानिक संस्कृती आणि स्वतःच्या भावनांवर आधारित मुखवटे तयार करतात.	१६		

सीजी	सी	सामान्य निकष	रंगभूमीवरील विशिष्ट शिक्षण परिणाम	अध्याय	शिक्षक	स्व
सीजी ३	सी-३.१	साहित्य, साधने आणि तंत्रांचा वापर	११. विविध प्रकारचे कठपुतळे (बोट, मोजे, काठी आणि सावली) तयार करतात.	१९		
			१२. वेशभूषा, मेकअप आणि स्टेज डिझाइन तयार करते आणि त्यांना उत्पादनासाठी जोडते.	१७,१९,२०		
			१३. कागद आणि पुऱ्याचा वापर करून विविध प्रकारचे मुखवटे तयार करतात.	१६		
			१४. पात्रांसाठी आवाज सुधारण्याचे प्रयोग.	१९		
			१५. चेहऱ्यावरील हावभाव, आवाज आणि कृतीद्वारे भावना व्यक्त करतात.	१६		
सी-३.२	तयारीपासून सादरीकरणापर्यंतची कार्यपद्धती	१६. संवाद आणि संभाषणांमध्ये कथांचे संपादन आणि सुधारणा करणे.	१७,१९,२०			
		१७. कथेची सुरुवात, मध्य आणि शेवट अशी मांडणी केली जाते.	१७,१९,२०			
		१८. हालचाली आणि संवाद वितरणाचा सराव करणे.	१९,२०			
		१९. प्रेक्षकांसाठी एक संपूर्ण शो सादर करतो.	१९,२०			
सीजी ४	सी-४.१ आणि सी-४.२	स्थानिक व प्रादेशिक कलेचे ज्ञान रूपे, आणि कलाकार	२०. कथांचे प्रकार आणि वेशभूषा यांतील फरक ओळखतो.	१८,१९		
			२१. लोकप्रिय नाट्य कंपन्यांची नावे आठवतात.	१८		
			२२. आजच्या रंगभूमीची तुलना कंपनी थिएटर आणि पारंपारिक कठपुतळ्यांशी करा.	१८,१९		
रंगभूमीतील एकत्रित मध्यावधी रचनात्मक मूल्यमापन						
रंगभूमीमधील एकत्रित अंतिम रचनात्मक मूल्यमापन						

समाप्ती मूल्यांकन

दृश्य कला	एकत्रित मूल्यमापनाची उदाहरणे	मूल्यमापनाचे निकष
व्यक्तिगत	<ul style="list-style-type: none"> पतंग म्हणजे काय? आपल्या आवडीच्या कोणत्याही आकारात (नियमित किंवा अनियमित) पतंग डिझाइन करा. पतंग तयार करण्यासाठी आपल्या सभोवतालच्या साहित्याची निवड करा. आपल्याला आनंद देणाऱ्या प्रतिमांसह ते काढा, रंगवा किंवा कोलाज करा. एक धागा जोडा जेणेकरून तो वाऱ्यात लटकू शकेल किंवा उडू शकेल. 	<p>दैनंदिन अनुभवाची वैयक्तिक अभिव्यक्ती. कल्पनाशक्ती आणि सर्जनशीलता.</p> <p>त्यांच्या संकल्पनेसाठी योग्य साहित्य निवडते. योग्य तंत्रे आणि समस्या सोडविण्याचा वापर करतो. सादरीकरण.</p>
गट (३ - ४)	<ul style="list-style-type: none"> योग्य जागा ओळखा आणि आपले सर्व पतंग एकत्र प्रदर्शित करा. आपल्या मित्रांना प्रदर्शनात आपला पतंग शोधण्यास सांगा आणि त्याबद्दल बोला. 	सहकार्य आणि समूहकार्य. आलोचनात्मक विचार
संगीत	एकत्रित मूल्यमापनाची उदाहरणे	मूल्यमापनाचे निकष
व्यक्तिगत	<ul style="list-style-type: none"> एखादे गाणे वाजवले जाते, विद्यार्थी मुख्य भावना ओळखतो. वाजवलेल्या गाण्यातील मुख्य भावना व्यक्त करण्यासाठी खेळपट्टी, गतिशीलता, बोल आणि वाद्ये कशी मदत करतात यावर चर्चा करा. गाण्यातील तालचक्र ओळखा आणि बॉडी पर्कशनचा वापर करून साधी लय पॅटर्न तयार करण्याचा प्रयत्न करा. 	<p>निरनिराळ्या रसांचे किंवा भावनांचे ज्ञान. संगीत घटक आणि भावना यांच्यातील संबंध.</p> <p>पाय दाबणे किंवा टाळ्या वाजवणे किंवा टाळ्या वापरून लय राखते.</p> <p>साधे लय नमुने तयार करू शकतात.</p>
गट (३ - ४)	<ul style="list-style-type: none"> विद्यार्थी कथा निवडतात आणि कथन जिवंत करण्यासाठी गाण्यांचा वापर करतात. 	सांगीतिक तुकड्यांच्या निवडीत सक्रिय सहभाग घेतो. अंतिम सादरीकरण प्रेक्षकांसमोर सादर करतो.
नृत्य करणे	एकत्रित मूल्यमापनाची उदाहरणे	मूल्यमापनाचे निकष
व्यक्तिगत	<ul style="list-style-type: none"> एक भावना दाखवा आणि रसाच्या नावाशी जुळवा. दिलेले दोन-तीन हस्त दाखवा. एक कल्पक हस्त तयार करा. प्रकल्पाचे काम. 	<p>हालचालीसाठी शरीराचा कल्पक वापर. पाठीचा कणा वापरलेला दाखवतो.</p> <p>लयबद्ध पाय दाबणे. हात-पाय यांचा समन्वय साधतो.</p>
गट (३ - ४)	<ul style="list-style-type: none"> नृत्य आणि ताल यांचे अनुक्रमवाक्य. हस्तांशी संवाद साधा किंवा संवाद साधा. 	गटाशी लय जुळते. कोरिओग्राफी ट्राय करताना सहकार्य करते.

नाट्यगृह	एकत्रित मूल्यमापनाची उदाहरणे	मूल्यमापनाचे निकष
व्यक्तिगत	<ul style="list-style-type: none"> • एक भावना किंवा रस शिक्षकाकडून दिला जातो. • मुलाने नाव घेऊन पात्र तयार करावे. • त्या भावनेत त्या पात्राच्या दोन प्रसंग सांगा किंवा लिहा. • वेशभूषा डिझाईन करा आणि त्याच व्यक्तिरेखेसाठी मेकअप करा. 	भावना आणि रस यांचे ज्ञान. त्याच्याशी संबंधित आहे आणि जीवनात त्याचा उपयोग समजून घेतो. ते सादर करण्याचा आत्मविश्वास (तोंडी किंवा लेखी).
गट (३ - ४)	<ul style="list-style-type: none"> • सुरुवात-मध्य-शेवट स्पष्ट पणे संभाषण असलेली एक सोपी कथा लिहा. • त्या कथेतील दोन पात्रांचे प्रतिनिधित्व करण्यासाठी मुखवटे तयार करा. 	उत्स्फूर्तता आणि समस्या सोडविणे. समूहकार्य आणि नेतृत्व. पटकथा आणि मुखवटे समजतात.

मध्यावधी गुण	एकत्रित रचनात्मक गुण	एकत्रित मूल्यांकन गुण	संपूर्ण
दृश्य कला			
संगीत			
नृत्य करणे			
नाट्यगृह			
कला शिक्षण एकूण			
विद्यार्थ्यांच्या बलस्थानांवर भाष्य			
सुधारणेच्या क्षेत्रांवर टिप्पण्या			

अंतिम गुण	एकत्रित रचनात्मक गुण	एकत्रित मूल्यांकन गुण	संपूर्ण
दृश्य कला			
संगीत			
नृत्य करणे			
नाट्यगृह			
कला शिक्षण एकूण			
विद्यार्थ्यांच्या बलस्थानांवर भाष्य			
सुधारणेच्या क्षेत्रांवर टिप्पण्या			